
Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1996-1997 (*)

14 OCTOBRE 1996

PROPOSITION DE LOI

**modifiant la loi du 31 mai 1888
établissant la libération
conditionnelle dans le
système pénal**

(Déposée par M. Roger Hotermans)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Les récents événements qui ont marqué la Belgique et les commentaires qui en furent faits ont, le plus souvent, posé avec acuité la question de la révision de la loi du 31 mai 1888 établissant la libération conditionnelle dans le système pénal.

Tout le système pénal se fonde sur l'équation « faute = sanction », laquelle induit ses corollaires « repentir = sanction atténuée » et aussi « absence de faute (par exemple en cas de folie) = absence de sanction ». Ces équations sont tirées de l'idée de base que l'individu, même délinquant et asocial, prime le corps social ou à tout le moins doit pouvoir se concilier avec les exigences de celui-ci. De là vient l'idée, qui est émise par la plupart comme un postulat intangible, que tout condamné doit bien un jour être libéré, même en cas de condamnation à la réclusion perpétuelle.

(*) Troisième session de la 49e législature.

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1996-1997 (*)

14 OKTOBER 1996

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van de wet van
31 mei 1888 tot invoering van de
voorwaardelijke invrijheidstelling
in het strafstelsel**

(Ingediend door de heer Roger Hotermans)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De recente gebeurtenissen die België hebben geschokt, alsmede het commentaar dat ze hebben uitgelokt, hebben, meestal in alle scherpste, de noodzaak aangetoond van een herziening van de wet van 31 mei 1888 tot invoering van de voorwaardelijke invrijheidstelling in het strafstelsel.

Het gehele strafstelsel is gebaseerd op de gelijkstelling van « schuld » met « straf », waaruit dan weer voortvloeit dat « berouw » gelijkstaat met « strafvermindering » en « ontbreken van schuld » (bijvoorbeeld in geval van krankzinnigheid) met « ontbreken van straf ». Die gelijkstellingen zijn gegrond op het basisidee dat het individu, zelfs een delinquent en asociaal individu, primeert op de maatschappij of zich ten minste met de vereisten daarvan moet kunnen verzoenen. Vandaar het idee, dat door de meesten als een onaantastbaar postulaat wordt beschouwd, dat iedere veroordeelde op een dag moet worden vrijgelaten, zelfs al is hij tot levenslange opsluiting veroordeeld.

(*) Derde zitting van de 49e zittingsperiode.

Pourtant, dans plusieurs hypothèses, l'on admet sans difficultés que l'intérêt du corps social prenne le pas sur la situation de l'individu, au point parfois d'en faire totalement abstraction. A titre d'exemple, citons, en cas de guerre, la possibilité pour des chefs militaires d'envoyer des personnes à la mort ou au devant de graves dangers, pour mener à bien les missions dont ils ont la responsabilité. Citons aussi la loi dite « de défense sociale », précisément, où l'on a organisé la protection du corps social à l'encontre d'individus dont l'état de démence est à l'origine de leur dangerosité, et ce, qu'ils aient ou non commis des crimes ou délits. Prenons aussi le cas de malades atteints d'affections contagieuses, pour lesquels une mise à l'écart de la société est organisée.

Il paraît choquant qu'en droit pénal, à l'exception de la loi de défense sociale précitée, la société ne soit pas mieux protégée des agissements d'individus incontestablement dangereux, pour lesquels la possibilité de leur remise en liberté avant l'expiration de leur peine est organisée.

La loi sur la libération conditionnelle, vieille de plus d'un siècle, est inadaptée à la criminalité moderne, organisée sur un plan international, dans un milieu hautement criminogène et donc particulièrement dangereux.

Nous estimons par ailleurs qu'il y a lieu d'opérer une très nette distinction, entre des crimes et délits qui ne concernent au premier chef que des biens matériels et ceux, plus graves à nos yeux, qui touchent à l'intégrité physique ou la vie même des personnes. Les seconds, quel que puisse être leur degré de gravité, doivent être exclus de la possibilité d'une réduction de la peine prononcée par les Cours et Tribunaux, au travers d'une libération conditionnelle de leurs auteurs. Dans cette optique, il est proposé que la peine ou la partie de la peine d'emprisonnement ou de réclusion non assortie d'un sursis ou d'une suspension simple ou probatoire par la Cour ou le Tribunal qui la prononce, soit toujours exécutée en totalité pour les crimes et délits volontaires attentatoires à la vie ou à l'intégrité physique des personnes.

Par ailleurs, il y a lieu de confier le plus rapidement possible le soin de décider d'une éventuelle libération conditionnelle à des magistrats et non plus au ministre de la Justice. Le rôle du ministre de la Justice en la matière sera toutefois maintenu à titre transitoire, mais ce ministre ne pourra décider d'une libération anticipée que moyennant divers avis nécessairement conformes.

Dès lors, il n'y a plus lieu de maintenir les commissions administratives attachées aux établissements pénitentiaires, et toutes références à ces commissions doivent être supprimées de notre législation.

In vele gevallen wordt evenwel probleemloos erkend dat het belang van de maatschappij voorrang heeft op de situatie van het individu en die soms zelfs volledig overvleugelt. Militaire bevelhebbers bijvoorbeeld kunnen in oorlogstijd iemand een gewisse dood of zeer grote gevaren tegemoet sturen om opdrachten uit te voeren waarvoor zij verantwoordelijk zijn. Een ander voorbeeld is de zogenaamde « wet tot bescherming van de maatschappij » waarin nu juist de bescherming wordt geregeld van de maatschappij tegen individuen die door hun staat van krankzinnigheid gevaarlijk zijn, onafhankelijk van het feit of ze al of niet misdaden of wanbedrijven hebben gepleegd. We denken hierbij ook aan zieken met besmettelijke aandoeningen, die afgezonderd worden van de maatschappij.

Het lijkt schokkend dat het strafrecht, met uitzondering van voornoemde wet ter bescherming van de maatschappij, de maatschappij niet beter beschermt tegen de handelingen van individuen die ontegensprekelijk gevaarlijk zijn, maar bovendien zelfs voorziet in de mogelijkheid om die individuen opnieuw in vrijheid te stellen nog voor ze hun straf hebben uitgezeten.

De wet op de voorwaardelijke invrijheidstelling is meer dan een eeuw oud en niet langer aangepast aan de moderne criminaliteit, die internationaal is georganiseerd en in een zeer criminogeen milieu plaatsvindt, waardoor ze bijzonder gevaarlijk is.

Wij zijn voorts van mening dat een zeer duidelijk onderscheid moet worden gemaakt tussen enerzijds misdaden en wanbedrijven waarvan de hoofdaanklacht uitsluitend betrekking heeft op materiële zaken en anderzijds zaken die betrekking hebben op de lichamelijke integriteit of zelfs op het leven van mensen, die volgens ons ernstiger zijn. Voor de tweede categorie van zaken moet, ongeacht hoe zwaar de feiten zijn, worden bepaald dat de straf die door de hoven en rechtbanken is uitgesproken, niet kan worden verminderd door een voorwaardelijke invrijheidstelling van de daders. Daarom wordt voorgesteld dat de straf of het gedeelte van de gevangenisstraf of opsluiting waarvoor het hof of de rechtbank die de straf uitspreekt, geen uitstel, gewone opschorting of probatie verleent, altijd volledig zou worden uitgezeten in geval van opzettelijke misdaden en wanbedrijven tegen het leven of de lichamelijke integriteit van personen.

Voorts moet er zo snel mogelijk voor worden gezorgd dat de beslissing over een voorwaardelijke invrijheidstelling aan magistraten wordt toevertrouwd en niet langer aan de minister van Justitie. De rol van de minister van Justitie ter zake blijft echter als overgangsregeling behouden, maar hij zal voortaan nog slechts tot een vervroegde vrijlating kunnen beslissen wanneer hij diverse adviezen heeft ingewonnen, die allemaal eensluidend moeten zijn.

Bijgevolg moeten de administratieve commissies verbonden aan de strafinrichtingen niet langer worden behouden en moet iedere verwijzing naar die commissies uit onze wetgeving worden geschrapt.

Enfin, les dispositions ajoutées à la loi du 31 mai 1888 par la loi du 13 avril 1995, pour les infractions visées aux articles 372 à 386ter du Code pénal n'ont plus de raison d'être, puisque les infractions à ces articles sont exclues du champ d'application de la loi.

R. HOTERMANS

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

A l'article 1er de la loi du 31 mai 1888 établissant la libération conditionnelle dans le système pénal, sont apportées les modifications suivantes :

1° le premier alinéa est remplacé par les alinéas suivants : « Les condamnés civils ou militaires, qui ont à subir une ou plusieurs peines de détention, de réclusion ou d'emprisonnement principal ou subsidiaire, ou d'emprisonnement militaire, pour des faits ne constituant pas une atteinte volontaire directe à la vie ou à l'intégrité physique des personnes, peuvent être mis en liberté conditionnellement, lorsqu'ils ont accompli le tiers de ces peines, pourvu que la durée de l'incarcération subie dépasse trois mois.

Sont toujours exclus de l'application de la présente loi, les individus incarcérés suite à des condamnations pour des crimes et délits prévus aux articles 101 à 105, 115 à 118bis, 120^{sexies}, 121bis, 124, 125, 147, 269, 278 à 282, 322, 323, 347bis, 348, 349, 354 à 360bis, 368 à 382bis, 392 à 415, 427 à 430, 454 à 456, 468 à 477^{sexies}, 488bis et 518 du Code pénal, ou par les dispositions de la loi du 24 février 1921, et ses arrêtés d'application, concernant le trafic de substances vénéneuses, soporifiques, stupéfiantes, désinfectantes ou antiseptiques qui auront provoqué la mort ou des lésions physiques ou maladies à autrui. »;

2° le troisième alinéa est abrogé.

Tot slot hebben de bepalingen die aan de wet van 31 mei 1888 zijn toegevoegd door de wet van 13 april 1995 met betrekking tot de misdrijven bedoeld bij de artikelen 372 tot 386ter van het Strafwetboek, geen reden van bestaan meer, aangezien de overtredingen van die artikelen uitgesloten worden van het toepassingsgebied van deze wet.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 1 van de wet van 31 mei 1888 tot invoering van de voorwaardelijke invrijheidstelling in het strafstelsel worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° het eerste lid wordt vervangen als volgt : « De burgerlijke of militaire veroordeelden die een of meer straffen moeten ondergaan van hechtenis, opsluiting of hoofdzakelijke of vervangende gevangenisstraf, of militaire gevangenisstraf voor feiten die geen directe opzettelijke aanslag op het leven of de lichamelijke integriteit van personen vormen, kunnen voorwaardelijk vrijgesteld worden wanneer zij het derde van die straffen hebben uitgedaan, op voorwaarde echter dat zij reeds langer dan drie maanden gevangen hebben gezeten.

De personen opgesloten wegens veroordelingen voor de misdaden en wanbedrijven bepaald bij de artikelen 101 tot 105, 115 tot 118bis, 120^{sexies}, 121bis, 124, 125, 147, 269, 278 tot 282, 322, 323, 347bis, 348, 349, 354 tot 360bis, 368 tot 382bis, 392 tot 415, 427 tot 430, 454 tot 456, 468 tot 477^{sexies}, 488bis en 518 van het Strafwetboek, of bij de bepalingen van de wet van 24 februari 1921 en de toepassingsbesluiten ervan betreffende het verhandelen van de giftstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, ontsmettingsstoffen en antiseptica, die bij derden de dood, lichamelijke letsels of ziekten teweeg hebben gebracht, zijn altijd uitgesloten van de toepassing van deze wet. »;

2° het derde lid wordt opgeheven.

Art. 3

L'article 3 de la même loi est complété par la disposition suivante : « ou si le condamné en libération conditionnelle est reconnu dangereux pour lui-même ou pour autrui, par la Commission de défense sociale attachée à l'établissement pénitentiaire ou il purgeait sa peine au moment de sa libération anticipée ».

Art. 4

L'article 4, alinéa 4 de la même loi est abrogé.

Art. 5

A l'article 5 de la même loi sont apportées les modifications suivantes :

1° Le premier alinéa est remplacé par les alinéas suivants : « Il est institué au sein de chaque Cour d'appel une Chambre d'application des peines.

La mise en liberté est ordonnée par la Chambre d'application des peines du ressort dans lequel se trouve l'établissement pénitentiaire.

Toutefois, à titre transitoire, dans l'attente de l'instauration effective et de l'organisation effective des Chambres d'application des peines au sein des Cours d'appel, et de la procédure à suivre devant elles, l'éventuelle mise en liberté du condamné pour des faits ne portant aucune atteinte volontaire à la vie ou à l'intégrité physique des personnes, ne peut être ordonnée qu'après avis conformes du parquet qui a exercé les poursuites, du procureur général du ressort ou de l'auditeur général, ainsi que du directeur de l'établissement pénitentiaire où le condamné purge sa peine. ».

2° Le deuxième alinéa est abrogé.

Art. 6

L'article 8, alinéa 2 de la même loi est abrogé.

Art. 7

Les commissions administratives organisées au sein des établissements pénitentiaires sont supprimées. Le Roi modifie en conséquence les dispositions réglementaires qui y font référence.

23 septembre 1996.

R. HOTERMANS

Art. 3

Artikel 3 van dezelfde wet wordt aangevuld met de volgende bepaling : « of, wanneer de veroordeelde die voorwaardelijk in vrijheid is gesteld, als gevaarlijk voor zichzelf of voor anderen wordt beschouwd, door de commissie tot bescherming van de maatschappij verbonden aan de strafinrichting waar hij zijn straf uitzat op het ogenblik van zijn vervroegde invrijheidstelling ».

Art. 4

Artikel 4, vierde lid, van dezelfde wet, wordt opgeheven.

Art. 5

In artikel 5 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° Het eerste lid wordt vervangen door de volgende leden : « Bij elk hof van beroep wordt een strafuitvoeringskamer ingesteld.

De invrijheidstelling wordt bevolen door de strafuitvoeringskamer van het rechtsgebied waarin de strafinrichting gelegen is.

Bij wijze van overgangsmaatregel, in afwachting van de effectieve instelling en organisatie van de strafuitvoeringskamers bij de hoven van beroep, alsmede van de procedures die voor die kamers moeten worden gevolgd, kan de eventuele invrijheidstelling van de veroordeelde voor feiten waarbij geen aanslag op het leven of de lichamelijke integriteit van personen is gepleegd, evenwel uitsluitend worden bevolen op eensluidend advies van het parket dat de vervolging heeft ingesteld, van de procureur-generaal van het rechtsgebied of van de auditeur-generaal, alsmede van de directeur van de strafinrichting waar de veroordeelde zijn straf uitzit. ».

2° Het tweede lid wordt opgeheven.

Art. 6

Artikel 8, tweede lid, van dezelfde wet, wordt opgeheven.

Art. 7

De administratieve commissies ingesteld bij de strafinrichtingen worden afgeschaft. De Koning wordt belast met de aanpassing van de verordeningsbepalingen die daarnaar verwijzen.

23 september 1996.